

ŞAŞILACAK KİMSELER*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Cumanız mübarek olsun aziz ve sevgili Akra dinleyicilerim!.. Biliyorsunuz, İslâm denge dini... Her şey belli bir hudut içinde, kendisinin ne kadar değeri varsa, sistemde o kadar yerini almış ve her şey ölçülü... Yâni, bu ölçülülükten maksat, İslâm'da ifrat da yok, tefrit de yok. Yâni aşırılık da yok, azlık da yok, çokluk da yok... Bir denge var, bir itidal var. Yâni, uyumluluk ve bir güzellik var her şeyde...

İslâm'ın bu güzelliğinin bir tecellisi de, müslümanın duygularında meydana geliyor. Müslümanın duygu itibariyle, nasıl bir duygu içinde olması lâzım?.. Çok neşeli, çok ümitli, çok gamsız, tasasız mı olması lâzım; veyahut çok sararmış, solmuş, korku içinde, ne yapacağını bilmeyen, feleğini şaşırılmış, dünyadan hiç zevki kalmamış bir insan mı olması lâzım?..

Tabii bunlar birer duygu. Bu duyguları tarih boyunca eski milletler dînî duygu olarak yaşamışlar, tatmışlar. Sergileri var, hatıralar var, tarihten kayıtlar var. Ama, İslâm nedir? İslâm'da müslümanın nasıl bir duygu içinde olması isteniyor?.. Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin emri; Peygamber SAS Efendimiz'in terbiyesi, insanlara, müslümanlara tavsiyesi ne tarzda?..

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Soruyu böyle ortaya koyacak olursak, çok net olarak demin söylediğim gibi, İslâm'da itidal var, uyumluluk var ve denge var. Aşırılıktan kaçan bir güzel, sağlam orta yol var:

“—Müslümanın havf ve recâ arasında olması lâzım!” deniliyor.

Bu iki kelimeyi bilir sevgili dinleyicilerim ama, yine de biz açıklayalım: *Havf*, korkmak demek. *Recâ* da, ummak, ümid etmek demek. Yâni müslüman hem akıbetinden korkacak, Allah'ın cezâsına uğrar mıyım diye endişe edecek; hem de ümitsiz bir insan olmayacak, ümidini de kaybetmeyecek, Allah'ın rahmetinden ümidi de olacak. Bu iki duygu arasında olacak.

Niçin bu iki duygu arasında olması lâzım?.. Hatta bir mutasavvıf, büyük bir ârif zât diyor ki:

“—İki aslan arasındaki canını kurtarmaya çalışan bir kişi gibi olması lâzım müslümanın. Aslanlardan birisi havf, birisi recâ.

İkisi de tehlike... Yâni, ikisine de insan kendisini fazla kaptırdığı zaman, dünyadaki kendisinden beklenen işleri yapması, yaşamını muntazam bir tarzda, görevlerini yapacak bir tarzda sürdürmesi imkânı kalmıyor. Çok korktuğu zaman eli, ayağı kesiliyor, feleğini şaşırıyor. Çok ümitli olduğu zaman da yine şaşırıyor, bu sefer de yapması gereken vazifeleri, nasıl olsa Allah affeder diye yapmayabiliyor.

Onun için, denge içinde olması lâzım! Bağlı iki aslanın arasındaki bir kimse nasıl orta yerde durursa, kendisine yanaştığı zaman parçalanacağını bilir. Böyle korku ile ümit arasında olması lâzım!

a. Gâfil Kimseye Şaşılır

Şimdi İbn-i Mes'ud RA'dan rivayet edilmiş bir hadis-i-şerifi, önce bir örnek olarak okuyucularıma sunmak istiyorum. Dinleyicilerime... Hep okuyucu diyorum, dergide yazı yazdığım için, dilim daha böyle sürçüyor. Halbuki, Akra dinleyicilerime kaç haftadır vaaz vermekteyim.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki, Abdullah ibn-i Mes'ud RA'ın rivayet ettiğine göre:¹

عَجَبًا لِغَافِلٍ وَلَا يُغْفَلُ عَنْهُ وَعَجَبًا لِطَالِبِ الدُّنْيَا
وَالْمَوْتُ يَطْلُبُهُ وَعَجَبًا لِصَاحِكٍ مِلءَ فِيهِ لَا
يَدْرِي أَرْضَى اللَّهُ أَمْ أَسْخَطَهُ

(أبو الشيخ، حل. عن ابن مسعود)

RE. 315/3 (*Aceben li-gâfilin ve lâ yuğfelu anhu, ve aceben li- tâlibi'd-dünyâ ve'l-mevtü yatlubühû, ve aceben li-dâhikin mil'e fîhi, lâ yedrî e arda'llàh, em eshateh.*)

¹ Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.361, no:10587; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.346, no:594; İbn-i Ebî Asım, *Zühd*, c.I, s.93, no:186, 233; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.39, no:4095; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.207; Ahmed ibn-i Hanbel, *Zühd*, c.I, s.153; Selmân-ı Fârisî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1302, no:43404.

Arapça'sını teberrüken okuyoruz. Yâni, bereket olsun, hayır olsun, Peygamber Efendimiz'in o mübarek sözleri söylenmiş olsun, kulaklara, gönüllere girmiş, tesir etmiş olsun diye... Açıklamasını yapalım. Diyor ki Peygamber Efendimiz:

(Aceben li-gâfilin ve lâ yuğfelu anhu)
“Kendisinin hiç bir şeyinden gâfil olunmayan gâfil insana hayret etmek lâzım, şaşırmaq lâzım! Bu gafletinden dolayı ona hayret etmek lâzım!”
Yâni gâfil insan nedir? Vazifelerini bilmeyen, etrafındaki tehlikelerden haberdar olmayan, kendisini bekleyen tehlikeleri düşünmeyen insandır.

(Ve lâ yuğfelu anhu) “Kendisinden gâfil olunmuyor.” Kim gâfil olmuyor? Allah... Allah her şeyi biliyor. Her yerde hâzır ve nâzır. Kulun her yaptığını biliyor, gizlide ve aşikârede... Yâni yalnızken, tek başınayken, gecedeyken, تنها bir mahaldeyken bile, yapmış olduğu şeyi melekler görüyor, Allah görüyor, biliyor. Kendisinden gâfil değil Allah-u Teâlâ Hazretleri. Kendisinden gâfil olunmayan bir kişi ama kendisi gâfil... Yâni kendisi başına neler geleceğini bilmiyor. Yaptığı bu gafletin, tembelliğin, cahilliğin, ilgisizliğin, bilgisizliğin sonunda kendisine ne sıkıntılar getireceğini bilmiyor. Böyle bir insana şaşılır.

(Aceben li-gâfilin ve lâ yuğfelu anhu)
“Kendisinden gâfil olunmayan gâfil kişiye şaşılır.” diyor Peygamber Efendimiz. Çok güzel edebî bir üslup ve veciz bir ifâde...

Binâen aleyh, tabii bu sözün altında yatan mânâ nedir, bizim ne yapmamız gerekiyor?.. Mânâ şu: İnsan gâfil olmamalı, Allah'ın kendisini gördüğünü bilmeli, vazifelerinin şuurunda olmalı! Allah'ın kendisini kontrol ettiğini, hesaba çekileceğini düşünerek çalışmalı, kulluğunu güzel yapmaya gayret etmeli, gafil olmamalı!.. Bu mânâ çıkıyor. (*Aceben li-gâfilin ve lâ yuğfelu anhu*) “Kendisinden gâfil olunmayan gâfil insana şaşılır.” diyor Peygamber Efendimiz. Allah var, görüyor. O da gâfil... Olmaz.

b. Ölümü Unutup Dünya Peşinde Koşan Kimse

وَعَجَبًا لِطَالِبِ الدُّنْيَا وَالْمَوْتُ يَطْلُبُهُ

(*Ve aceben li-tâlibi'd-dünyâ ve'l-mevtü yatlubühû*) Yine burada, çok güzel bir edebî üslup ile Efendimiz ifade buyurmuş. Çok mükemmel bir tablo karşımızda... Diyor ki:

(*Aceben li-tâlibi'd-dünyâ*) “Dünyalık, menfaat, para, pul, mevki, makam, servet, ticaret ne ise... Böyle bir şey peşinde koşan, onu isteyen bir kimseye de şaşılır. Dünyalığı talep eden kimseye şaşılır; (*ve'l-mevtü yatlubühû*) halbuki ölüm onu talep etmekte, ölüm onun peşinde...” Yâni, “Kendisi dünyalık peşinde olan ama, ölümün pençesinin tehdidinde olduğunu düşünemeyen insana da şaşılır.” diyor.

Yâni, ne demek?.. Böyle bir gaflet, böyle bir durum müslümana yakışmaz. Müslüman durumunu bilecek. Yâni, bu dünyada hayatının ne kadar sürdüğü belli değil, ne kadar süreceği

belli değil. Ömrünün ne zaman biteceği belli değil. Ölüm arkasında, görünmeyen bir düşman olarak kendisini takip ediyor. Azrâil'in pençesi yakasına yapışabilir. Bir an içinde bıçağın sırtı gibi veya bıçağın keskin yüzü gibi, bir an hayattayken bir an sonra insan, dostları acılara gark ederek, sevdiklerinden iftirak ederek, ayrılarak ahirete birden göçüverir. *Innâ li'llâhi* ve *innâ ileyhi râciûn...* Ertelemek bahis konusu değil, daha başka şey de bahis konusu değil. Oluyor bu gibi şeyler.

Binâen aleyh, ölümün kendisinin peşinde olduğunu bilen bir insanın dünya talebinde dikkatli olması lâzım! Dünyalık talebi, menfaat, dünyadaki insanların peşinden koşturduğu şeyler... Bir kere koşturduğu şeylerin güzel şeyler olması lâzım. Yâni batıl amaçlar, çirkin amaçlar, günah amaçlar olmaması lâzım. Bir şeyin peşinden koşuyor ama, koştuğu şeyi irdelemesi lâzım, kendi kendine sorması lâzım: Bu benim peşinde koştuğum şey Allah'ın sevdiği bir şey mi, doğru bir şey mi? Bir gün gelip ölüp gideceğime göre yaptığım bu kadar emekler iyi mi olacak, kötü mü olacak?.. Büyüklerimiz bu soruyu hep sormuşlar.

Tabii, bir insan meselâ, arkada bir eser bırakıyor. Onun için istediği kadar koşturabilir, zahmet çekebilir. Çünkü arkada kendisine hayır kazandıracak, sevap kazandıracak bir eser

kalıyor. Böyle bir çalışmada insan istediği kadar terleyebilir. Tabii, bu aslında dünya da olmuyor, ahiret oluyor. Dünyalık dediğimiz şey, insanın

ahiretine zıt olan şey olması lâzım. Yâni, insanın bugünkü hayatı, bugünkü hayatının fâni amaçları...

Bakî amaçlarla dünyadaki faaliyetler dahi ahirete ait şeyler. Meselâ, Allah rızâsı için cihad ediyor, ahiret sayılır. Allah rızası için bir faaliyete giriyor, ahiret sayılır. Allah rızası için bir inşaat yapıyor, ahiret sayılır. Allah rızası için masraf yapıyor, ahiret sayılır. Demek ki aslında, ahirete faydası olmayan bütün işlerden insanın kendisini çekmesi lâzım diye bir mânâ çıkıyor.

(Aceben li-tâlibi'd-dünyâ) “Dünyalık peşinde olan insana şaşılır ki, *(ve'l-mevtü yatlubühû)* ölüm onun peşinde, ölüm onu takip ediyor.” Yâni, pattadak ölebilir mânâsına.

Buradan çıkan *zühd'dür*. Yâni tasavvufun çok önem verdiği, mutasavvıfların kıymetini bildiği zühd... Yâni dünya nedir?.. Dünya; bir göz yumup açınca kapanacak olan bir devresidir. İnsanın varlığında kısa bir imtihan devresidir, kısadır. Çünkü ahiret çok büyüktür. Ahiretin sonsuzluğu karşısında dünya bin yıl da olsa, dokuz yüz yıl da olsa, yine kısadır. Çünkü sonsuzluğun karşısında sıfırdır.

O halde, insanın asıl ahirete rağbet etmesi lâzım! Buradaki küçük işlerle ahiretini mahvetmemesi lâzım! Günahlarla, haramlarla, eğlenmelerle, zevklerle Allah'ın sevmediği lehviyât ile, ve münkerât ile, ve günahlar ile ahiretini mahvetmemesi lâzım. Böyle bir kimseye bir ikaz oluyor bu sözü Peygamber Efendimiz'in.

Yâni ölüm kendisini talep edip dururken, peşinde koşturup dururken dünyalığın peşinde koşan insana şaşılır.

Müslüman nasıl olması lâzım?.. Ahiretin peşinde koşması lâzım, ahireti kazanmaya çalışması lâzım, hayatını ona vakfetmesi lâzım!..

Meselâ bir alim, ömrü boyunca çalışıyor. Evet bu dünyada yaşıyor, yiyor içiyor vs... İmam Gazâli gibi meselâ, Ebû Hanîfe Efendimiz gibi, tarihte nice böyle geçmiş büyük alimlerimiz ömrünü bu işe vermişler. Hiç bir şeye aldırmamışlar, yoksulluk içinde yaşamışlar, mum ışığında çalışmışlar. Yaptıkları çalışmalardan ücret almamışlar, büyük üstadlar yetişmiş. Hepsi talebelerini Allah rızâsı için yetiştirmiş... Yâni, ne oluyor? Dünyayı umursamıyor, dünyaya değer vermiyor. Evet dünyanın üstünde bir faaliyet yapıyor, insanlara faydalı bir faaliyet yapıyor ama, ahiret için yapıyor. Bu bir ibadet oluyor. İnsanlık için çok faydalı bir şey oluyor.

İşte bu hadis-i şerifin bu cümlesinden de anlıyoruz ki, ölüm gelebilir. İnsan dünyadan çekilecek. Yâni, kötü işlerin peşinde koşmamalı, ahiretinde kendisine yarayacak işlerin peşinde olmalı. Hayatında makro dediğimiz düzenleme yapmalı!.. Yâni mesleğin ne?.. Şu... Ne işe yarar bu?.. Düşünmeye yarar. Tamam güzel ama, bir insan mesleğini ahirete dayalı bir meslek haline getirirse ne güzel olur.

Allah'a hamd ediyorum şahsen ben kendim. Birçok arkadaşım var çalışkan, sevgili, dost kardeşim var; meselâ teknik üniversiteye gittiler, mühendis oldular; tıbbâ gittiler, doktor oldular... Güzel hizmetler veriyorlar. Herkes her meslekte hizmet verebilir. Ama tüccar veya doktor, veya mühendis, veya ziraatçı, veyahut veteriner... Bir işle uğraşılıyor ama, bir ikinci gayret sarf ederse, İslâmî faaliyette bulunuyor. Ama düşünün bir hoca efendiyi, düşünün bir din alimini! Onun meslekî faaliyetleri de ahiret oluyor. Ne kadar güzel!..

Bu bir makro planlamadır, büyük planlamadır. İnsanın hayatının büyük planlamasına çok dikkat etmesi lâzım! Eğer büyük planlamada kendisine sosyal bir görev olarak başka bir hizmet düşmüşse; doktorluk, mühendislik, politika, hariciye, dahiliye, yönetim... vs. Bunların hepsi tabii birer meslektir. Bunları da Allah'ın rızasına uygun bir tarzda sevk ederek, bu ahirete faydalı hale gelebilir. Ona da dikkat etmesi lâzım!

c. Gülen Kimseye Şaşılır

Evet, hadis-i şerîfin üçüncü cümlesine geliyoruz. Belki radyoyu yeni açmış dinleyiciler olabilir. Başından söyleyelim. İbn-i Mes'ud RA'ın rivayet ettiği bir hadis-i şerîfi naklediyoruz, açıklıyoruz. Peygamber Efendimiz üç cümle buyurmuş burada, diyor ki:

“—Kendisinden gâfil olunmayıp da kendisi gafletle ömür geçiren kimseye şaşılır.” Gâfil

olunmaması; yâni Allah gâfil değil, görüyor onu. Ama o kendisi gâfil, Allah'ın gördüğünü bilmiyor.

“—Kendisi dünyalık peşinde koşan, dünya menfaatleri, kazançları, zevkleri peşinde koşan ama, ölümün kendisinin arkasından koştuğu kimseye de şaşılır. Hayret böyle bir kimseye...” deniliyor.

Tabii, ölüm her zaman insanın başında, gelebilir. Arabaya biner, Allah korusun, trafik kazası olur, kalbi durur vs. Bir serseri kurşun gelir, bir bina devrilir, tepesine uçak düşer, bindiği uçak düşer filan... Yâni, ölüm her an çevresinde. Binâen aleyh, buna karşı gâfil olmamak ve uyanık olmak, kendisini düzenlemek, kendisine çeki düzen vermek. Çalışmalarına, hayatına, mesleğine, yaşamına çeki düzen vermesi gerekiyor.

Üçüncü cümle:

وَعَجَبًا لِضَاحِكٍ مِلْءَ فِيهِ لَا يَدْرِي أَرْضَى

اللَّهُ أَمْ أَسْخَطَهُ

(*Ve aceben li-dâhikin mil'e fîhi, lâ yedrî e arda'llàhe em eshatehû*) Şimdi diyor ki Peygamber Efendimiz:

“—Ağzını doldura doldura gülen kimseye şaşılır ki, ona da hayret ki, Allah'ı bakalım memnun mu etti, kızdırdı mı yaptığı işlerle, belli değil. Yâni, Allah'ı memnun mu etti, Allah kendisinden

hoşnut ve râzı mı yoksa Allah kendisine gazab mı ediyor, kızıyor mu? Sevmediği bir kul pozisyonunda mı kendisi Allah'ın? Nasıl bir durumda?.. Ondan haberi yok, gülüp duruyor.”

Yâni, böyle mânâsız, anlamsız gülmek de şaşılacak bir şey. Dur bakalım! Bizim Anadolu'muzda bir söz vardır, kendi bölgemizde, hoşuma gider, büyüklerimizden duyardık:

“—Mübarek, sıratı geçtin de mi gülüyorsun?” derler.

Yâni, insan ne zaman güler?.. Ahirette hesabı görülür, cennetlikler arasında olduğu kendisine müjdelenir, cehennemın köprüsü sıratı geçer, cennete girer. O zaman gülsün güldüğü kadar. Çünkü hiç bir tehlike kalmadı, başardı ve cennete girdi. O zaman gülebilir. Ama dünyada dur bakalım; bakalım, Allah senden hoşnut ve râzı mı? Sen bir yaşam sürdürüyorsun ama, Allah memnun mu?.. Yaptığın işler güzel mi, çirkin mi?.. Sen kendini beğeniyorsun ama, insanın kendisini beğenmesi önemli değil. İnsanın kendisini insanların beğenmesi bile mühim değil... Yâni, Allah'ın öyle kıymetli sevgili kulları vardır ki, insanlar da beğenmez. Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar.

Peygamber Efendimiz'in bir hadis-i şerifi var, kulağымda dâimâ mevcuttur. Diyor ki:²

² Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2024, *Birr ve Sıla* 45/40, no:2622; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIV, s:403, no:6483; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.364, no:7932; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.331, no:10482; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.7; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.219; Tahavî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.II, s.173, no:573; Ebû Hüreyre RA'dan.

رُبَّ أَشْعَثَ أَغْبَرَ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لَأَبْرَهُ

(م. حب. ك. هب. عن أبي هريرة؛ طس. هب. حل. عد. خط. عن أنس)

(*Rubbe eş'ase ağbera*) “Nice saçı başı dağınık, üstü başı tozlu topraklı kimseler vardır ki, (*lev aksame ale'llàhi leeberrehû*) eğer bir şeye yemin etse, ağzından bir yemin çıksa; Allah onun yemini doğru çıksın diye, o işi öyle yapar.” Allah’ın sevgili kulu olduğu için...

Saçı başı dağınık, fakir kıyafetli, üstü başı perişan, pejmürde olduğundan, söz söylese kimse dinlemez. Birisinin nikâhına talip olsa, evlenmek istiyorum seninle dese; “Mesleğin ne, işin ne, mevkiin makamın ne, paran ne kadar?” filan diye, kimse kızını vermez. Kaybolsa ortalıktan, kimse aramaz. Çünkü fakir.

Yunus Emre’nin söylediği gibi:

*Bir garip ölmüş diyeler,
Üç günden sonra duyalar,
Soğuk su ile yuyalar,
[Şöyle garip bencileyin...]*

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.264, no:861; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.288, no:6459; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.331, no:10482; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.350; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.370, no:1236; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gâbe*, c.I, s.108; İbn-i Hibbân, *es-Sikât*, c.III, s.27, no:93; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.314; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.III, s.203, no:1247; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.II, s.178, no:578; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.267, no:3245; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.466, no:17918; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.286, no:5924, 5925; *Câmiu'l-Ehâdis*, c.XIII, s.96, no:12646-12648; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.512, no:1364.

“Bir garip öldü derler. Üç günden sonra duyarlar öldüğünü, ha ölmüş zavallı diye. Sıcak su bile ısıtmazlar, yıkarlar işte. Üstünkörü bir görev yapıp gömerler.” diye tarif ediyor Yunus Emre.

Böyle ama, evet saçı başı dağınık, söz söylese dinlenmez, kız istese verilmez, kaybolsa aranmaz bir kimse ama, Allah’ın yanında sevgili olabilir.

Allah’ın böyle sevgili kulları vardır. Belli olmuyor Allah’ın kimi sevdiği... Onun ölçülerini biz bilmediğimiz için... Yâni dinin ölçülerini; Allah’ın neleri, kimleri, niçin, ne zaman sevdiğini bilmediğimiz için...

Biz insanoğulları bir şeyler yapıyoruz ama, dur bakalım, Allah seviyor mu, sevdi mi yaptığımız işleri?.. Çünkü, Allah insanın gönlüne bakıyor, gönlündeki niyetine bakıyor. Bir de yaptığı işin ne getireceğini biliyor. Yâni, bu kul o işi yaptı, bundan şu kadar insan zarar görecektir; fenâ... O kul o işi yaptı, bundan şu kadar fayda olacak; güzel... Bunların sonuçlarını bilmek de Allah’a ait. Yâni, kâinâtın yöneticisi olan Allah biliyor.

Onun için, insanın yaptığı işlerin gerçek değerlendirilmesi Allah tarafından olduğundan, insanın tevazu içinde olması lâzım! Biraz da korku içinde olması lâzım! “Dur bakalım Allah hoşnud mu, râzı mı, değil mi?” diye kendisine sormalı... “Yaptığım şey doğru mu, değil mi?” diye kendisini kontrol altında tutması lâzım!

İşte bütün bunlar, Peygamber SAS Efendimiz'in bizi ikaz etmesi... Bu hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz'in ikazı var sevgili dinleyicilerim! Yâni:

“—Hayret edilir, Allah kendisini görüp duruyorken gâfil gâfil yaşayan insana... Hayret edilir, ölüm peşinde koşup duruyorken, dünyalık peşinde koşan insana... Hayret edilir, Allah kendisinden râzı mı, değil mi belli değilken, ağzını doldura doldura gülen insana...” diyor.

Ne yapmak lâzım?.. Çeki düzen vermesi lâzım insanın kendisine... Allah'ın divanında, huzurunda olduğunu bilip de, ciddiyetini takınması lâzım mânâsı çıkıyor. Bu saygı, bu edeb ile derecesi yükseliyor Allah'ın indinde...

Onun için, evliyâullah edebe çok riayet etmişlerdir, terbiyeli olmaya çok dikkat etmişlerdir. Hareketlerine, sözlerine çok dikkat etmişlerdir. Emin olmamışlardır, kendilerine güvenmemişlerdir, böbürlenmemişlerdir. Emniyet duygusu içinde hissetmemişlerdir kendilerini. Daha iyisini yapmak için çalışmışlardır. Dâimâ daha iyiye, günden güne biraz daha iyiye gitmeye çalışmışlardır.

Hepimiz biliyoruz, hani buyrulmuş ki:³

³ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.611, no:5910; Hz. Ali RA'dan. Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.35; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *el-Menâmât*, c.I, s.116, no:243. Hatîb-i Bağdâdî, *İktizâü'l-İlm*, c.I, s.112, no:196.

Keşfü'l-Hafâ, c.II, s.1403, no:2406.

مَنْ اسْتَوَى يَوْمَاهُ فَهُوَ مَغْبُونٌ

(Meni'stevâ yevmâhü fehüve mağbûnün)
“İki günü müsâvi olan ziyandadır.” diye ama, yarınımızı bugünden daha iyi yapmak için; bu günümüzü de dünden daha iyi yaşamak ve değerlendirmek için çalışma gayreti içinde de olmuyor müslümanların çoğu... Eğer öyle olsaydı, hepimiz hem dünyevî işimizde, hem bilgimizde, müslümanlığımızda büyük bir sonuç elde ederdik, her gün biraz daha ileri giderek... O dinamizm İslâm'da var. Peygamber Efendimiz bize bunu telkin ediyor ama, biz müslümanlar bu dinamizmi duyuyoruz ama, yaşamıyoruz. Hayatımızda onu yapmaya çalışmıyoruz.

Tabii yine dinimizin bir müslümanda olmasını istediği, bir müslümanda olması gereken iki duyguya dönüyorum bu hadis-i şerîften sonra. Yâni, müslüman korkacak biraz.

“—Müslümanım, daha niye korkayım; Allah'a iman etmişim, namazımı kılıyorum, orucumu tutuyorum, hacca gittim, zekâtımı veriyorum...”

İyi ama, bu işler bu kadar basit değil, derin. Allah-u Teâlâ Hazretleri her şeyi biliyor. İnsanın bütün hayatındaki bazı kötülüklerden, kulla Allah arasında olan bazı kötülüklerden büyük cezalar gelebiliyor. Allah biliyor. İnsan bazen, kendisi farkında olmadan da pot kırar, hatalar yapar. Allah'ın hoşuna gitmeyebilir o yaptığı yanlışlıklar. Bir dilenciye kovar, bir fakire hakir

bakar, bir insanın kalbini kırar... Bir yanlış iş yapabilir yâni. Onun için devamlı ihtiyat içinde olmak lâzım ama, tablo da bütün bunlara rağmen çok da karamsar değil...

Evet, bir hadis-i şerif daha söyleyecektik. Dâvud AS, o da Allah'ın peygamberlerinden birisi. Halk, yüzü sapsarı diye Dâvud AS'ı ziyarete gidermiş:

“—Hastasın gâlibâ, geçmiş olsun, bir derdin mi var?” diye.

Halbuki hasta değil, Allah korkusundan ve Allah'a olan hayâ duygusundan, beslediği utanç duygusundan dolayı sapsarı kesilirmiş. Güzel kulluk yapayım diye, Allah'ın kendisini gördüğünün şuuru içinde olmaktan kaynaklanan bir duygu.

Evet, bu böyle var. Böyle bir korku, saygı, edeb, hayâ duygusu ne kadar güzel! Yâni korkunun bile güzeli bu. Gayet güzel bir duygu sevgili dinleyiciler.

Ama bir de bunun yanında, sırf bu hadis-i şerifleri göz önünde bulundursak, hakikaten dizlerimizin bağı çözülür, yığılır kalırız, hastanelik oluruz yâni... Elimiz ayağımız tutmaz, kalbimiz küt küt atar, mahvoluruz. Ama Allah-u Teâlâ Hazretleri hem Kur'an-ı Kerim'inde buyurmuş, hem de Peygamber SAS Efendimiz, bu kadar da kendilerini helak etmesin kullar diye, yine de ümid kapısını açık tutuyor, diyor ki:

“—Allah-u Teâlâ Hazretleri Erhamü’r-râhimîn’dir. Bir kere rahmeti gazabından fazla olacaktır. Ahirette Allah-u Teâlâ Hazretleri mahşer halkına öyle rahmetiyle tecelli edecek ki, öyle tecelli edecek ki, öyle insanları affedecek ki, o kadar çok insanlar

bağışlanacak ki, o arada, ‘Beni de affedecek mi ne?’ diye, şeytan bile tamah edecek, ümitlenecek.” diyor. Yâni, rahmetinin çok tecelli edeceğinden.

Bir Lâ ilâhe illa’llâh demesi, mizanını ağır bastırarak ve mü’min inşâallah cennete girecek. Tabii, onları da düşünmek lâzım! Ahir ömrüne doğru da, ümit tarafını kuvvetlendirmesi lâzım mü’minin... Çünkü zaten delikanlılık fırtınaları geçmiştir. Artık öyle nefsinin esiri olarak, şehvetinin esiri olarak şeyler yapması olmaz. Ne olur?.. Yâni biraz daha dikkat etmesi lâzım! Onun için de ümitli tarafının da kuvvetli olması tavsiye ediliyor hadis-i şerîflerde, Peygamber Efendimiz tarafından.

Evet, sevgili dinleyiciler o halde İslâm’ın çok mühim olan iki duygusunu anlatmış olduk. Bir hadis-i şerîfi size nakletmiş olduk, bir şekilde izah etmiş olduk.

Evet, Allah gâfil değil, her şeyi görüyor, biliyor. Gafletle ömür geçirilmemeli. Dünyalık peşinde koşacağım derken ölümün kendisinin arkasında olduğunu unutmamalı; ihtiyatlı, dikkatli, hemen ölecekmiş gibi hazırlıklı, iyi bir hal üzere olmaya çalışmalı!.. Ve öyle ne olduğunu, Allah

tarafından sevilip sevilmediğini bilmeden, ağzını doldura doldura gülmemeli; biraz mütefekkir olmalı müslüman... Biraz müslümanın tipi nasıl tiptir?.. Mütefekkir müslümandır, biraz kalbi kırık müslümandır, mahzun müslümandır. Çünkü bilmiyor ki, Allah memnun mu, değil mi?.. Sonradan belli olacak bu.

Onun için biraz boynu bükük olacak. Yunus Emre'nin tasvir ettiği gibi:

Derviş bağı baş gerek, Gözü dolu yaş gerek.

“*Derviş bağı baş gerek.*” Yâni baş; yara... Dervişin bağı yaralı gerek. “*Gözü dolu yaş gerek.*” Allah sevgisinden, aşkından, muhabbetinden; kendi günahlarına ait müşahede-lerinden, hatıralarından tevbe istiğfar duygusundan gözü yaşlı olacak... Koyundan yavaş olması gerek diye tasvir ettiği gibi. Öyle olmaya çalışacak müslüman ama, Allah'ın rahmetinden de ümidini kesmeyecek. Yâni:

“—Yâ Rabbî, sen *Erhamü'r-râhimîn'sin, Ekremü'l-ekremîn'sin, Vehhâb'sın, Lâtîf'sin;* affet yâ Rabbi!” diye, kul da ısrarla isteyecek.

Peygamber SAS Efendimiz:

“—Duada ısrar edin, Allah ısrarı sever.” diyor.

Yâni, yarım yamalak, korkarak değil de, ısrarla isteyecek insan Allah'tan.

“—Yâ Rabbi, beni affetmeni istiyorum... Yâ Rabbi, dünyada ahirette beni bahtiyâr eyle... Yâ Rabbi borçlarımı ödemek nasib eyle, sıhhat afiyet ver, hastalıktan kurtar...”

Ne ise duasını canla, başla, edeple, ama ısrarla yapması gerekiyor.

Evet, aziz ve sevgili dinleyiciler, Allah-u Teâlâ Hazretleri sizi gâfil müslümanlardan etmesin... Cahillerden etmesin... Ölümü düşünmek durumundayız, ölümü göz ardı edemeyiz; ölüme hazırlıklı olmayı nasib eylesin... Ve Allah'ın rızasını kazanmak için, devamlı bir kendisini kontrol halinde olan, hep Allah'ın sevdiği işleri yapmaya çalışan kimseler olmaya, Allah bizi muvaffak eylesin...

Onun için, büyüklerimiz bize ne güzel prensipler miras bırakmışlar. Biz diyoruz ki:

إِلٰهِي أَنْتَ مَقْصُودِي وَرِضَاكَ مَطْلُوبِي

(*İlâhî ente maksûdî ve rıdâke matlubî*) “Yâ Rabbi, benim muradım, arzum, gayem, isteğim, her şeyim sensin! Ben senin rızanı istiyorum!” diyoruz.

Büyüklerimiz bize, her işimizde Allah'ın rızasını gözetmemizi; alışımızda, verişimizde, konuşmamızda, susmamızda, sevmemizde, kızmamızda Allah'ın rızasını gözetmemizi istiyorlar.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi edebli bir kul olarak, havfından, haşyetinden, nasibini almış bir kul olarak; ama muhabbetinden, aşkından, şevkinden, lütfundan da ümitli olarak yaşayan kullarından eylesin...

Dünyamızı, dünya hayatımızı, ahiretimizi kazanmamıza sebep olacak çok güzel işlerle, faaliyetlerle değerlendirmemizi;

Rabbimizin huzuruna yüzü ak, alını açık varmamızı; Rabbimizin ikrâmına, ihsânına nail olup, cennetiyle, cemâliyle müşerref olmamızı Allah cümlemize nasib eylesin... Tabii her zaman söylüyorum, sevdiklerimizle beraber... Annelelerimizle, babalarımızla, müslüman ecdâd ü ced-dâtımızla beraber...

Bir müslüman annesine, babasına duayı ihmal ederse iyi olmaz. Öyle minnet duyuyorum ki, şu diyarları bize bırakmış olan o ecdadımıza... Ne güzel çalışmışlar, ne güzel faaliyetlerde bulunmuşlar.

“—Allah rahmet eylesin, makamları a'lâ olsun!” diyorum.

Tabii onlara dua edeceğiz. Sevdiklerimizle, tabii evlatlarımızla, torunlarımızla, çevremizle, yakınlarımızla Allah bizi cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin...

Gününüz hayırlı olsun... Cumanız mübarek olsun...Allah nice bayramlara, cumalara sıhhatle, afiyetle eriştiresin sevgili Akra dinleyicilerim!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

16. 09. 1994 - AKRA

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü